

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ
Vedic Literature of Ancient India

ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ ବାଜସନେୟୀ ମାଧ୍ୟନ୍ଦିନ ସଂହିତା

(शुक्ल यजुर्वेद - वाजसनेयी माध्यन्दिन संहिता)
(Shukla Yajurveda - Vaajasaneyi Maadhyandina Samhitaa)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଶ୍ରୀ ଶେଷଦେବ ଦାଶ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦନା

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ କମଳ ଲୋଚନ ପଣ୍ଡା

ଜିଲ୍ଲା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିଷଦ,

ସମ୍ବଲପୁର, ଓଡ଼ିଶା

klpandajsg@gmail.com

ଶ୍ରୀ ସେଷଦେବ ଦାଶ

ପୋତାମାରି ଗଡ଼, ସାନଖେମୁଣ୍ଡି,

ଗଞ୍ଜାମ, ଓଡ଼ିଶା

sesanirbhaya@gmail.com

ବିଂଶି ଅଧ୍ୟାୟ

॥ ଅଥଃ ବିଂଶୋଧ୍ୟାୟଃ ॥

କ୍ଷାସ୍ୟ ଯୋନିରସି କ୍ଷତ୍ରସ୍ୟ ନାଭିରସି ।
ମା ତ୍ୱା ହିଃସୀନ୍ନା ମା ହିଃସୀଃ ॥ ୧ ॥

ନି ଷସାଦ ଘୃତବ୍ରତୋ ବରୁଣଃ ପସ୍ତ୍ୟାସ୍ତ୍ରା । ସାମ୍ରାଜ୍ୟାୟ ସୁକ୍ରତୁଃ ।
ମୃତ୍ୟୋଃ ପାହି ବିଦ୍ୟୋପାହି ॥ ୨ ॥

ଦେବସ୍ୟ ତ୍ୱା ସବିତୁଃ ପ୍ରସବେଶ୍ୱିନୋର୍ବାହୁଭ୍ୟାଂ ପୁଷ୍ଟୋ ହସ୍ତାଭ୍ୟାମ୍ ।
ଅଶ୍ୱିନୋର୍ଭୈଷଜ୍ୟେନ ତେଜସେ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସାୟାତି ଷିଞ୍ଜାମି ସରସ୍ୱତ୍ୟୈ ଭୈଷଜ୍ୟେନ
ବୀର୍ଯ୍ୟାୟାନାଦ୍ୟାୟାତି ଷିଞ୍ଜାମୀନ୍ଦ୍ରସ୍ୟେନ୍ଦ୍ରିୟେଣ ବଲ୍ଲୀୟ ଶ୍ରିୟେ ଯଶସେତି ଷିଞ୍ଜାମି ॥ ୩ ॥

କୋଽସି କତମୋଽସି କସ୍ତୈ ତ୍ୱା କାୟ ତ୍ୱା ।
ସୁଶ୍ଳୋକ ସୁମଙ୍ଗଲ ସତ୍ୟରାଜନ୍ ॥ ୪ ॥

ଶିରୋ ମେ ଶ୍ରୀର୍ଯ୍ୟଶୋ ମୁଖଂ ଦ୍ୱିଷିଃ କେଶାଶ୍ଚ ଶୁଶ୍ରୁଶି ।
ରାଜା ମେ ପ୍ରାଣୋ ଅମୃତଃ ସମ୍ରାଟ୍ ଚକ୍ଷୁର୍ବିରାଟ୍ ଶ୍ରୋତ୍ରମ୍ ॥ ୫ ॥

ଜିହ୍ୱା ମେ ଭଦ୍ରଂ ବାହୁହୋ ମନୋ ମନୁ୍ୟଃ ସ୍ୱରାଟ୍ ଭାମଃ ।
ମୋଦାଃ ପ୍ରମୋଦା ଅଙ୍ଗୁଲୀରଙ୍ଗାନି ମିତ୍ରଂ ମେ ସହଃ ॥ ୬ ॥

ବାହୁ ମେ ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟଃ ହସ୍ତୌ ମେ କର୍ମ ବୀର୍ଯ୍ୟମ୍ ।
ଆତ୍ମା କ୍ଷତ୍ରମୁରୋ ମମ ॥ ୭ ॥

ପୃଷ୍ଠୀର୍ମେ ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଦରମଧ୍ୟୌ ଗ୍ରୀବାଶ୍ଚ ଶ୍ରୋଣୀ ।
ଉରୁ ଅରତ୍ନୀ ଜାନୁନୀ ବିଶୋ ମେଞ୍ଜାନି ସର୍ବତଃ ॥ ୮ ॥

ନାଭିର୍ମେ ଚିତ୍ରଂ ବିଜ୍ଞାନଂ ପାୟୁର୍ମେଽପଚିତିର୍ଭସତ୍ ।
ଆନନ୍ଦନନ୍ଦାବାଣ୍ଡୋ ମେ ଭଗଃ ସୌଭାଗ୍ୟଂ ପସଃ ।
ଜଙ୍ଗାଭ୍ୟାଂ ପଦ୍-ଭ୍ୟାଂ ଧର୍ମୋଽସ୍ତ୍ରୁ ବିଶି ରାଜା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତଃ ॥ ୯ ॥

ପ୍ରତି କ୍ଷତ୍ରେ ପ୍ରତି ତିଷ୍ଠାମି ରାଷ୍ଟ୍ରେ ପ୍ରତ୍ୟଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରତି ତିଷ୍ଠାମି ଗୋଷୁ ।
ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗେଷୁ ପ୍ରତି ତିଷ୍ଠାମ୍ୟାତ୍ମନ୍ ପ୍ରତି ପ୍ରାଣେଷୁ ପ୍ରତି ତିଷ୍ଠାମି ପୁଷ୍ଟେ ପ୍ରତି
ଦ୍ୟାବାପୃଥିବ୍ୟୋଃ ପ୍ରତି ତିଷ୍ଠାମି ଯୁଜ୍ଞେ ॥ ୧୦ ॥

ତ୍ରୟା ଦେବା ଏକାଦଶ ତ୍ରୟସ୍ତ୍ରିଂଶାଃ ସୁରାଧସଃ ।
ବୃହସ୍ପତିପୁରୋହିତା ଦେବସ୍ୟ ସବିତୁଃ ସବେ ।
ଦେବା ଦେବୈରବନ୍ଧୁ ମା ॥ ୧୧ ॥

ପ୍ରଥମା ଦ୍ବିତୀୟୈର୍ଦ୍ବିତୀୟାସ୍ତୃତୀୟୈସ୍ତୃତୀୟାଃ ସତ୍ୟେନ ସତ୍ୟଂ ଯୁଜ୍ଞେନ ଯୁଜ୍ଞୋ ଯଜୁର୍ଭର୍ଯ୍ୟଜୁଧି
ସାମଭିଃ ସାମାନ୍ୟଗ୍ଭିରୂତଃ ପୁରୋଽନୁବାକ୍ୟାଭିଃ ପୁରୋଽନୁବାକ୍ୟା ଯଜ୍ୟାଭିର୍ଯାଜ୍ୟା
ବଷଟ୍କାରୈର୍ବଷଟ୍କାରା ଆଦୁତିଭିରାଦୁତୟୋ ମେ କାମାହ୍ବସମର୍ଥୟନ୍ତୁ ଭୂଃ ସ୍ବାହା ॥ ୧୨ ॥

ଲୋମାନି ପ୍ରୟତିର୍ମମ ତୃତ୍ତ୍ଵ ଆନତିରାଗତିଃ ।
ମାଧସଂ ମ ଉପନତିର୍ବସ୍ତୁମ୍ନି ମଜ୍ଞା ମ ଆନତିଃ ॥ ୧୩ ॥

ୟଞ୍ଜେବା ଦେବହେତନଂ ଦେବାସଶ୍ଚକୃମା ବୟମ୍ ।
ଅଗ୍ନିର୍ମା ତସ୍ମାଦେନସୋ ବିଶ୍ବାନ୍ନୁଞ୍ଜିତ୍ବଧୃସଃ ॥ ୧୪ ॥

ଯଦି ଦିବା ଯଦି ନକ୍ତମେନାଂସି ଚକ୍ରମା ବୟମ୍ ।
ବାୟୁର୍ନା ତସ୍ମାଦେନସୋ ବିଶ୍ୱାନ୍ତୁଞ୍ଜିତୁଃସହସଃ ॥ ୧୫ ॥

ଯଦି ଜାଗ୍ରଦ୍ୟଦି ସ୍ୱପ୍ନ ଏନାଂସି ଚକ୍ରମା ବୟମ୍ ।
ସୂର୍ଯ୍ୟୋ ମା ତସ୍ମାଦେନସୋ ବିଶ୍ୱାନ୍ତୁଞ୍ଜିତୁଃସହସଃ ॥ ୧୬ ॥

ୟଦ୍ଭାମେ ଯଦରଣ୍ୟ ଯସ୍ରଭାୟାଂ ଯଦିନ୍ଦ୍ରିୟେ ।
ୟଞ୍ଚୁଦ୍ରେ ଯଦର୍ଯ୍ୟେ ଯଦେନଶ୍ଚକ୍ରମା ବୟଂ ଯଦେକସ୍ୟାପି ଧର୍ମଣି ତସ୍ୟାବୟଜନମସି ॥ ୧୭ ॥

ୟଦାପୋ ଅୟ୍ନା ଇତି ବରୁଣେତି ଶପାମହେ ତତୋ ବରୁଣ ନୋ ମୁଞ୍ଚି ।
ଅବତୃଥ ନିରୁମ୍ଭୁଣ ନିତେରୁରସି ନିରୁମ୍ଭୁଣଃ ।
ଅବ ଦେବୈର୍ଦେବକୃତମେନୋଽୟସ୍ୟାବ ମର୍ତ୍ତ୍ୟେର୍ମର୍ତ୍ୟକୃତଂ ପୁରୁରାବ୍-ଶୋ ଦେବ ରିଷୟାହି ॥୧୮॥

ସମୁଦ୍ରେ ତେ ହୃଦୟମୟୁକ୍ତଃ ସଂ ତ୍ୱା ବିଶନ୍ତୋଷଧୀରୁତାପଃ ।
ସୁମିତ୍ରିୟା ନ ଆପ ଓଷଧୟଃ ସନ୍ତ ଦୁର୍ମିତ୍ରିୟସ୍ତସ୍ମୈ ସନ୍ତ ଯୋଃସ୍ମାନ୍ଦେଷ୍ଟି ଯଂ ଚ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ଣୁଃ ॥୧୯॥

ଦ୍ରୁପଦାଦିବ ମୁମୁଚାନଃ ସ୍ଥିନ୍ନଃ ସ୍ନାତୋ ମଲାଦିବ ।
ପୂତଂ ପବିତ୍ରେଶେବାଜ୍ୟମାପଃ ଶୁନ୍ଧନ୍ତୁ ମୈନସଃ ॥ ୨୦ ॥

ଉଦ୍ବୟଂ ତମସସ୍ତ୍ୱରି ସ୍ୱଃ ପଶ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ତରମ୍ ।
ଦେବଂ ଦେବତ୍ରା ସୂର୍ଯ୍ୟମଗନ୍ତୁ ଜ୍ୟୋତିରୁତ୍ତମମ୍ ॥ ୨୧ ॥

ଅପୋ ଅଦ୍ୟାନ୍ତୁଚାରିଷଃ ରସେନ ସମସ୍ତୁଷ୍ଣାହି ।
ପୟସ୍ମାନଗ୍ନ ଆଃଗମଂ ତଂ ମା ସଃ ସୃଜ ବର୍ଚସା ପ୍ରଜୟା ଚ ଧନେନ ଚ ॥ ୨୨ ॥

ଏଧୋଃସ୍ୟୋଧିଷୀମହି ସମିଦସି ତେଜୋଃସି ତେଜୋ ମୟି ଧେହି ।
ସମାବବର୍ତ୍ତ ପୃଥିବୀ ସମୁଷାଃ ସମୁ ସୂର୍ଯ୍ୟଃ । ସମୁ ବିଶ୍ୱମିଦଂ ଜଗତ୍ ।
ବୈଶ୍ୱାନରଜ୍ୟୋତିର୍ଭୂୟାସଂ ବିଭୁନ୍ କାମାନ୍ ବ୍ୟଶ୍ନୱୈ ଭୁଃ ସ୍ୱାହା ॥ ୨୩ ॥

ଅଭ୍ୟା ଦଧାମି ସମିଧମଗ୍ନେ ବ୍ରତପତେ ତ୍ୱୟି ।
ବ୍ରତଂ ଚ ଶ୍ରଦ୍ଧାଂ ଚୋପୈମୀନ୍ନେ ତ୍ୱା ଦୀକ୍ଷିତୋ ଅହମ୍ ॥ ୨୪ ॥

ୟତ୍ର ବ୍ରହ୍ମ ଚ କ୍ଷତ୍ରଂ ଚ ସମ୍ୟକ୍ଷୋ ଚରତଃ ସହ ।
ତଲ୍ଲୋକଂ ପୁଣ୍ୟଂ ପ୍ରଜ୍ଞେଷଂ ଯତ୍ର ଦେବାଃ ସହାଗ୍ନିନା ॥ ୨୫ ॥

ୟତ୍ରେନ୍ଦ୍ରଶ୍ଚ ବାୟୁଶ୍ଚ ସମ୍ୟକ୍ଷୋ ଚରତଃ ସହ ।
ତଲ୍ଲୋକଂ ପୁଣ୍ୟଂ ପ୍ରଜ୍ଞେଷଂ ଯତ୍ର ସେଦିର୍ନ ବିଦ୍ୟତେ ॥ ୨୬ ॥

ଅଧଗୁନା ତେ ଅଧଶୁଃ ପୃତ୍ୟତାଂ ପରୁଷା ପରୁଃ ।
ଗନ୍ଧସ୍ତେ ସୋମମବତୁ ମଦାୟ ରସୋ ଅରୁ୍ୟତଃ ॥ ୨୭ ॥

ସିଞ୍ଚନ୍ତି ପରି ଷିଞ୍ଚନ୍ତ୍ୟସିଞ୍ଚନ୍ତି ପୁନନ୍ତି ଚ ।
ସୁରାୟୈ ବହ୍ନୈ ମଦେ କିନ୍ତୋ ବଦତି କିନ୍ତୁଃ ॥ ୨୮ ॥

ଧାନାବତ୍ତଂ କରମ୍ଭିଶମପୂପବନ୍ତମୁକ୍ଥନମ୍ ।
ଇନ୍ଦ୍ର ପ୍ରାତର୍ଭୂଷସ୍ତୁ ନଃ ॥ ୨୯ ॥

ବୃହଦିନ୍ଦ୍ରାୟ ଗାୟତ ମରୁତୋ ବୃତ୍ରହନ୍ତମମ୍ ।
ୟେନ ଜ୍ୟୋତିରଜନୟନ୍ମୃତାବୃଧୋ ଦେବଂ ଦେବାୟ ଜାଗୃବି ॥ ୩୦ ॥

ଅଧୃୟୌ ଅଦ୍ରିଭିଃ ସୁତଧି ସୋମଂ ପବିତ୍ର ଆ ନୟ ।
ପୁନାହୀନ୍ଦ୍ରାୟ ପାତବେ ॥ ୩୧ ॥

ଯୋ ଭୂତାନାମଧିପତିର୍ଯୁକ୍ତଲୋକା ଅଧି ଶ୍ରୀତାଃ ।

ୟ ଇଶେ ମହତୋ ମହାଂସ୍ତେନ ଗୃହ୍ଣାମି ତ୍ୱାମହଂ ମୟି ଗୃହ୍ଣାମି ତ୍ୱାମହମ୍ ॥ ୩୨ ॥

ଉପୟାମଗୃହୀତୋଽସ୍ୟଶ୍ଚିତ୍ୟାଂ ତ୍ୱା ସରସ୍ୱତ୍ୟେ ଦ୍ୱେନ୍ଦ୍ରାୟ ତ୍ୱା ସୁତ୍ରାମ୍ଣ ଏଷ ତେ ଯୋନିରଶ୍ଚିତ୍ୟାଂ
ତ୍ୱା ସରସ୍ୱତ୍ୟେ ଦ୍ୱେନ୍ଦ୍ରାୟ ତ୍ୱା ସୁତ୍ରାମ୍-ଶେ ॥ ୩୩ ॥

ପ୍ରାଣପା ମେ ଅପାନପାଶ୍ଚକ୍ଷୁଷ୍ଣାଃ ଶ୍ରୋତ୍ରପାଶ୍ଚ ମେ ।

ବାତୋ ମେ ବିଶ୍ୱଭେଷଜୋ ମନସୋଽସି ବିଲାୟକଃ ॥ ୩୪ ॥

ଅଶ୍ୱିନକୃତସ୍ୟ ତେ ସରସ୍ୱତିକୃତସ୍ୟେନ୍ଦ୍ରେଣ ସୁତ୍ରାମ୍ଣା କୃତସ୍ୟ ।

ଉପହୂତ ଉପହୂତସ୍ୟ ଭକ୍ଷୟାମି ॥ ୩୫ ॥

ସମିକ୍ଷ ଇନ୍ଦ୍ର ଉଷସାମନୀକେ ପୁରୋରୁତା ପୂର୍ବକୃତ୍ୱାବୃଧାନଃ ।

ତ୍ରିଭିର୍ଦେବୈସ୍ତ୍ରିଞ୍ଚିତ୍ୟଶତା ବଜ୍ରବାହୁର୍ଜଘାନ ବୃତ୍ରଂ ବି ଦୁରୋ ବବାର ॥ ୩୬ ॥

ନରାଶଞ୍ଚସଃ ପ୍ରତି ଶୂରୋ ମିମାନସ୍ତନୁନପାତ୍-ପ୍ରତି ଯଜ୍ଞସ୍ୟ ଧାମ ।

ଗୋଭିର୍ବପାବାନ୍ ମଧୁନା ସମଞ୍ଜନ୍ ହିରଣ୍ୟେଶ୍ୱନ୍ତ୍ରୀ ଯଜତି ପ୍ରଚେତାଃ ॥ ୩୭ ॥

ଇତିତୋ ଦେବୈର୍ହରିବାଂଽ ଅଭିଷ୍ଟିରାଜୁହ୍ୱାନୋ ହବିଷା ଶର୍ଧମାନଃ ।

ପୁରନ୍ଦରୋ ଗୋତଭିଦ୍ୱଜ୍ରବାହୁରା ଯାତୁ ଯଜ୍ଞମୁପ ନୋ ଜୁଷାଶଃ ॥ ୩୮ ॥

ଜୁଷାଶୋ ବର୍ହିର୍ହରିବାନ୍ ନ ଇନ୍ଦ୍ରଃ ପ୍ରାଚୀନଞ୍ଚ ସୀଦତ୍ ପ୍ରଦିଶା ପୃଥିବ୍ୟାଃ ।

ଉରୁପ୍ରଥାଃ ପ୍ରଥମାନଞ୍ଚ ସ୍ୟୋନମାଦିତ୍ୟୈରକ୍ତଂ ବସୁଭିଃ ସଜୋଷାଃ ॥ ୩୯ ॥

ଇନ୍ଦ୍ରଂ ଦୁରଃ କବଷ୍ୟା ଧାବମାନା ବୃଷାଶଂ ଯନ୍ତୁ ଜନୟଃ ସୁପତ୍ନୀଃ ।

ଦ୍ୱାରୋ ଦେବୀରଭିତୋ ବି ଶ୍ରୟନ୍ତାଞ୍ଚ ସୁବୀରା ବୀରଂ ପ୍ରଥମାନା ମହୋଭିଃ ॥ ୪୦ ॥

ଉଷାସାନକ୍ତା ବୃହତୀ ବୃହତ୍ ପୟସ୍ବତୀ ସୁଦୃଘେ ଶୂରମିନ୍ଦ୍ରମ୍ ।
ତନ୍ତ୍ରଂ ତତଂ ପେଶସା ସଂବୟନ୍ତୀ ଦେବାନାଂ ଦେବଂ ଯଜତଃ ସୁରୁକ୍ଳେ ॥ ୪୧ ॥

ଦୈବ୍ୟା ମିମାନା ମନୁଷ୍ୟଃ ପୁରୁତ୍ରା ହୋତାରାବିନ୍ଦ୍ରଂ ପ୍ରଥମା ସୁବାତା ।
ମୂର୍ଧନ୍ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ ମଧୁନା ଦଧାନା ପ୍ରାଚୀନଂ ଜ୍ୟୋତିର୍ହବିଷା ବୃଧାତଃ ॥ ୪୨ ॥

ତିସ୍ରୋ ଦେବୀର୍ହବିଷା ବର୍ଧମାନା ଇନ୍ଦ୍ରଂ ଭୃଷାଣା ଜନୟୋ ନ ପତ୍ନୀଃ ।
ଅଛିନ୍ନଂ ତନ୍ତ୍ରଂ ପୟସା ସରସ୍ବତୀତା ଦେବୀ ଭାରତୀ ବିଶ୍ବତୃର୍ତ୍ତିଃ ॥ ୪୩ ॥

ତୃଷ୍ଣା ଦଧିକ୍ଷୁମିନ୍ଦ୍ରାୟ ବୃଷ୍ଟୋଽପାକୋଽତିଷ୍ଠୁର୍ଯ୍ୟସେ ପୁରୁଣି ।
ବୃଷା ଯଜନ୍ମୁଷଣଂ ଭୂରିରେତା ମୂର୍ଧନ୍ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ ସମନକ୍ତୁ ଦେବାନ୍ ॥ ୪୪ ॥

ବନୟତିରବସ୍ତୃଷ୍ଣୋ ନ ପାଶୈସ୍ତୁନ୍ୟା ସମଞ୍ଜଞ୍ଜମିତା ନ ଦେବଃ ।
ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ହବ୍ୟୈର୍ଜଠରଂ ପୃଣାନଃ ସ୍ବଦାତି ଯଜ୍ଞଂ ମଧୁନା ଘୃତେନ ॥ ୪୫ ॥

ସ୍ତୋକାନାମିନ୍ଦ୍ରଂ ପ୍ରତି ଶୂର ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଷାୟମାଣୋ ବୃଷଭସୁରାଷାବ୍ ।
ଘୃତପୁଷା ମନସା ମୋଦମାନାଃ ସ୍ବାହା ଦେବା ଅମୃତା ମାଦୟନ୍ତାମ୍ ॥ ୪୬ ॥

ଆ ଯାଦୃନ୍ଦ୍ରୋଽବସ ଉପ ନ ଇହ ସୁତଃ ସଧମଦସୁ ଶୂରଃ ।
ବାବୃଧାନସ୍ତବିଷୀର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ପୂର୍ବାଦ୍ୟୌର୍ନ ଶତ୍ରମଭିଭୂତି ପୁଷ୍ୟାତ୍ ॥ ୪୭ ॥

ଆ ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ଦୁରାଦା ନ ଆସାଦଭିଷ୍ଟିକୃଦବସେ ଯାସଦୁଗ୍ରଃ ।
ଓଜିଷ୍ଠେଭିର୍ନୃପତିର୍ବଜ୍ରବାହୁଃ ସଙ୍ଗେ ସମସୁ ତୁର୍ବଣିଃ ପୃତନ୍ୟନ୍ ॥ ୪୮ ॥

ଆ ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ହରିଭିର୍ଯାତୁକ୍ତାର୍ବାଚୀନୋଽବସେ ରାଧସେ ତ ।
ତିଷ୍ଠାତି ବଜ୍ରୀ ମଘବା ବିରପ୍ଶୀମଂ ଯଜ୍ଞମନ୍ତୁ ନୋ ବାଜସାତୌ ॥ ୪୯ ॥

ତ୍ରାତାରମିନ୍ଦ୍ରମବିତାରମିନ୍ଦ୍ରଃ ହବେ - ହବେ ସୁହବଃ ଶୂରମିନ୍ଦ୍ରମ୍ ।
ହୁୟାମି ଶକ୍ରଂ ପୁରୁହୂତମିନ୍ଦ୍ରଃ ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ମଘବା ଧାତୁନ୍ତଃ ॥ ୫୦ ॥

ଇନ୍ଦ୍ରଃ ସୁତ୍ରାମା ସ୍ୱର୍ବାଂ ଅବୋଭିଃ ସୁମୃତୀକୋ ଭବତୁ ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ବାଧତାଂ ଦୈଷୋ ଅଭୟଂ କୃଣୋତୁ ସୁବୀର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ପତୟଃ ସ୍ୟାମ ॥ ୫୧ ॥

ତସ୍ୟ ବୟଃ ସୁମତୌ ଯଜ୍ଞିୟସ୍ୟାପି ଭଦ୍ରେ ସୌମନସେ ସ୍ୟାମ ।
ସ ସୁତ୍ରାମା ସ୍ୱର୍ବାଂ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ଅସ୍ତେ ଆରାଜିଦ୍ ଦୈଷଃ ସନ୍ନତୟୈଷ୍ଠୋତୁ ॥ ୫୨ ॥

ଆ ମନ୍ତ୍ରିରିନ୍ଦ୍ର ହରିଭିର୍ଯ୍ୟାହି ମୟୂରରୋମଭିଃ ।
ମା ତ୍ୱା କେ ଚିନ୍ତି ଯମନ୍ ବିଂ ନା ପାଶିନୋଽତି ଧନ୍ୱେବ ତାଂ ଇହି ॥ ୫୩ ॥

ଏବେଦିନ୍ଦ୍ରଂ ବୃଷଣଂ ବଜ୍ରବାହୁଂ ବସିଷ୍ଠାସୋ ଅଭ୍ୟର୍ଚନ୍ତ୍ୟକୈଃ ।
ସ ନ ସ୍ତୁତୋ ବୀରବଜ୍ରାତୁ ଗୋମଦ୍ୟୟଂ ପାତ ସ୍ୱସ୍ତିଭିଃ ସଦା ନଃ ॥ ୫୪ ॥

ସମିଜ୍ଞୋ ଅଗ୍ନିରଶ୍ୱିନା ତପ୍ତୋ ଘର୍ମୋ ବିରାଟ୍ ସୁତଃ ।
ଦୁହେ ଧେନୁଃ ସରସ୍ୱତୀ ସୋମଃ ଶୁକ୍ରମିହେନ୍ଦ୍ରିୟମ୍ ॥ ୫୫ ॥

ତନୂପା ଭିଷଜା ସୁତେଃଶ୍ୱିନୋଭା ସରସ୍ୱତୀ ।
ମଧ୍ୱା ରଜାଃସାନ୍ତିୟମିନ୍ଦ୍ରାୟ ପଥିଭିର୍ବହାନ୍ ॥ ୫୬ ॥

ଇନ୍ଦ୍ରାୟେନ୍ଦ୍ରଃ ସରସ୍ୱତୀ ନରାଶଃସେନ ନଗ୍ନହୁମ୍ ।
ଅଧାତାମଶ୍ୱିନା ମଧୁ ଭେଷଜଂ ଭିଷଜା ସୁତେ ॥ ୫୭ ॥

ଆଜୁହ୍ୱାନା ସରସ୍ୱତୀନ୍ଦ୍ରାୟେନ୍ଦ୍ରିୟାଶି ବୀର୍ଯ୍ୟମ୍ ।
ଇତାଭିରଶ୍ୱିନାବିଷଃ ସମୂର୍ଜଃ ସଃ ରୟିଂ ଦଧୁଃ ॥ ୫୮ ॥

ଅଶ୍ୱିନା ନମ୍ବୁରେ ସୁତଃ ସୋମଃ ଶୁକ୍ରଂ ପରିସ୍ରୁତା ।
ସରସ୍ୱତୀ ତମା ଧରତ୍-ବର୍ହିଷେନ୍ଦ୍ରାୟ ପାତବେ ॥ ୫୯ ॥

କବଷ୍ୟା ନ ବ୍ୟତସ୍ୱତୀରଶ୍ୱିତ୍ୟାଂ ନ ଦୁରୋ ଦିଶଃ ।
ଇନ୍ଦ୍ରୋ ନ ରୋଦସୀ ଉଭେ ଦୁହେ କାମାନ୍ତସରସ୍ୱତୀ ॥ ୬୦ ॥

ଉଷାସାନକ୍ରମଶ୍ଚିନା ଦିବେନ୍ଦ୍ର ସାୟମିନ୍ଦ୍ରିୟୈଃ ।
ସଞ୍ଜାନାନେ ସୁପେଶସା ସମଞ୍ଜାତେ ସରସ୍ୱତ୍ୟା ॥ ୬୧ ॥

ପାତଂ ନୋ ଅଶ୍ୱିନା ଦିବା ପାହି ନକ୍ତଃ ସରସ୍ୱତି ।
ଦୈବ୍ୟା ହୋତାରା ଭିଷଜା ପାତମିନ୍ଦ୍ରଃ ସତା ସୁତେ ॥ ୬୨ ॥

ତିସ୍ରସ୍ତେଧା ସରସ୍ୱତ୍ୟଶ୍ୱିନା ଭାରତୀତା ।
ତୀବ୍ରଂ ପରିସ୍ରୁତା ସୋମମିନ୍ଦ୍ରାୟ ସୁଷୁରୁର୍ମଦମ୍ ॥ ୬୩ ॥

ଅଶ୍ୱିନା ଭେଷଜଂ ମଧୁ ଭେଷଜଂ ନଃ ସରସ୍ୱତୀ ।
ଇନ୍ଦ୍ରୋ ଦୃଷ୍ଟା ଯଶଃ ଶ୍ରିୟଃ ରୂପଃ-ରୂପମଧୁଃ ସୁତେ ॥ ୬୪ ॥

ରତୁଧେନ୍ଦ୍ରୋ ବନସ୍ତତିଃ ଶଶମାନଃ ପରିସ୍ରୁତା ।
କୀଳାଲମଶ୍ୱିତ୍ୟାଂ ମଧୁ ଦୁହେ ଧେନୁଃ ସରସ୍ୱତୀ ॥ ୬୫ ॥

ଗୋଭିର୍ନ ସୋମମଶ୍ୱିନା ମାସରେଶ ପରିସ୍ରୁତା ।
ସମଧାତଃ ସରସ୍ୱତ୍ୟା ସ୍ୱାହେନ୍ଦ୍ରୋ ସୁତଂ ମଧୁ ॥ ୬୬ ॥

ଅଶ୍ୱିନା ହବିରିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ନମ୍ବୁରେୟା ସରସ୍ୱତୀ ।
ଆ ଶୁକ୍ରମାସୁରାଦୃସୁ ମଘମିନ୍ଦ୍ରାୟ ଜତ୍ରିରେ ॥ ୬୭ ॥

ଯୁମଶ୍ଚିନା ସରସ୍ୱତୀ ହବିଷେନ୍ଦ୍ରମବଧୟନ୍ ।
ସ ବିଭେଦ ବଲଂ ମଘଂ ନମୁତାବାସୁରେ ସତା ॥ ୬୮ ॥

ତମିନ୍ଦ୍ରଂ ପଶବଃ ସତାଶ୍ଚିନୋଭା ସରସ୍ୱତୀ ।
ଦଧାନା ଅଭ୍ୟନ୍ୱଷତ ହବିଷା ଯୁଜ୍ଞ ଇନ୍ଦ୍ରିୟୈଃ ॥ ୬୯ ॥

ୟ ଇନ୍ଦ୍ର ଇନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଦଧୁଃ ସବିତା ବରୁଣୋ ଭଗଃ ।
ସ ସୁତ୍ରାମା ହବିଷ୍ଠିର୍ଯଜମାନାୟ ସଞ୍ଜତ ॥ ୭୦ ॥

ସବିତା ବରୁଣୋ ଦଧଦ୍ୟଜମାନାୟ ଦାଶୁଷେ ।
ଆଦତ୍ତ ନମୁତେର୍ବସୁ ସୁତ୍ରାମା ବଲମିନ୍ଦ୍ରିୟମ୍ ॥ ୭୧ ॥

ବରୁଣଃ କ୍ଷତ୍ରମିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଭଗେନ ସବିତା ଶ୍ରିୟମ୍ ।
ସୁତ୍ରାମା ଯୁଗସା ବଲଂ ଦଧାନା ଯୁଜ୍ଞମାଗତ ॥ ୭୨ ॥

ଅଶ୍ଚିନା ଗୋଭିରିନ୍ଦ୍ରିୟମଶ୍ୱେଭିର୍ବାୟଂ ବଲମ୍ ।
ହବିଷେନ୍ଦ୍ରଽ ସରସ୍ୱତୀ ଯଜମାନମବଧୟନ୍ ॥ ୭୩ ॥

ତା ନାସତ୍ୟା ସୁପେଶସା ହିରଣ୍ୟବର୍ତନୀ ନରା ।
ସରସ୍ୱତୀ ହବିଷ୍ଠତୀନ୍ତ୍ର କର୍ମସୁ ନୋଽବତ ॥ ୭୪ ॥

ତା ଭିଷଜା ସୁକର୍ମଣା ସା ସୁଦୁଘା ସରସ୍ୱତୀ ।
ସ ବୃତ୍ରହା ଶତକ୍ରତୁରିନ୍ଦ୍ରାୟ ଦଧୁରିନ୍ଦ୍ରିୟମ୍ ॥ ୭୫ ॥

ୟୁବଽ ସୁରାମମଶ୍ଚିନା ନମୁତାବାସୁରେ ସତା ।
ବିପିପାନାଃ ସରସ୍ୱତୀନ୍ଦ୍ରଂ କର୍ମସ୍ତାବତ ॥ ୭୬ ॥

ପୁତ୍ରମିବ ପିତରାବଶ୍ଚିନୋଭେନ୍ଦ୍ରାବଧୁଃ କାର୍ବେୟର୍ଦ୍ଧଂସନାଭିଃ ।
ୟସ୍ମିରାମଂ ବ୍ୟପିବଃ ଶତୀଭିଃ ସରସ୍ୱତୀ ତ୍ୱା ମଘବନ୍ନଭିଷ୍ଟକ୍ ॥ ୭୭ ॥

ୟସ୍ମିନ୍ନଶ୍ୱାସ ଋଷଭାସ ଉକ୍ଷଣୋ ବଶା ମେଷା ଅବସ୍ତୁଷ୍ଟାସ ଆହୁତାଃ ।
କୀଲାଲପେ ସୋମପୃଷ୍ଠାୟ ବେଧସେ ହୃଦା ମତିଂ ଜନୟ ଚାରୁମଗ୍ନୟେ ॥ ୭୮ ॥

ଅହାବ୍ୟଗ୍ନେ ହବିରାସ୍ୟେ ତେ ସୁଚୀବ ଘୃତଂ ଚମ୍ପୀବ ସୋମଃ ।
ବାଜସନିଃ ରୟିମସ୍ତେ ସୁବୀରଂ ପ୍ରଶସ୍ତଂ ଧେହି ଯଶସଂ ବୃହତ୍ତମ୍ ॥ ୭୯ ॥

ଅଶ୍ୱିନା ତେଜସା ଚକ୍ଷୁଃ ପ୍ରାଣେନ ସରସ୍ୱତୀ ବୀର୍ଯ୍ୟମ୍ ।
ବାଚେନ୍ଦ୍ରୋ ବଲେନେନ୍ଦ୍ରାୟ ଦଧୁରିନ୍ଦ୍ରିୟମ୍ ॥ ୮୦ ॥

ଗୋମଦୁ ଷୁ ଶାସତ୍ୟାଶ୍ୱାବଦ୍ୟାତମଶ୍ୱିନା । ବର୍ତ୍ତୀ ରୁଦ୍ରା ନୃପାୟାମ୍ ॥ ୮୧ ॥

ନ ଯସ୍ୱରୋ ନାକ୍ତର ଆଦଧର୍ଷଦୃଷଶ୍ଚସୁ । ଦୁଃଶଃସୋ ମର୍ତ୍ତ୍ୟୋ ରିପୁଃ ॥ ୮୨ ॥

ତା ନ ଆ ବୋଦମଶ୍ୱିନା ରୟିଂ ପିଶଙ୍ଗସଂଦୃଶମ୍ । ପିଷ୍ଟ୍ୟା ବରିବୋବିଦମ୍ ॥ ୮୩ ॥

ପାବକା ନଃ ସରସ୍ୱତୀ ବାଜେଭିର୍ବାଜିନୀବତୀ । ଯଜ୍ଞଂ ବଷ୍ଟୁ ପିୟାବସୁଃ ॥ ୮୪ ॥

ଚୋଦୟିତ୍ରୀ ସୁନୃତାନାଂ ଚେତନ୍ତ୍ରୀ ସୁମତୀନାମ୍ । ଯଜ୍ଞଂ ଦଧେ ସରସ୍ୱତୀ ॥ ୮୫ ॥

ମହୋ ଅଶ୍ୱଃ ସରସ୍ୱତୀ ପ୍ର ଚେତୟତି କେତୁନା । ପିୟୋ ବିଶ୍ୱା ବି ରାଜତି ॥ ୮୬ ॥

ଇନ୍ଦ୍ରା ଯାହି ଚିତ୍ରଭାନୋ ସୁତା ଇମେ ଦ୍ୱାୟବଃ । ଅଶ୍ୱୀଭିସ୍ତନା ପୂତାସଃ ॥ ୮୭ ॥

ଇନ୍ଦ୍ରା ଯାହି ପିୟେଷିତୋ ବିପ୍ରଜୁତଃ ସୁତାବତଃ । ଉପ ବ୍ରହ୍ମାଣି ବାଘତଃ ॥ ୮୮ ॥

ଇନ୍ଦ୍ରା ଯାହି ତୁତୁଜାନ ଉପ ବ୍ରହ୍ମାଣି ହରିବଃ । ସୁତେ ଦଧିଷ୍ଠ ନଶ୍ଚନଃ ॥ ୮୯ ॥

ଅଶ୍ୱିନା ପିବତାଂ ମଧୁ ସରସ୍ୱତ୍ୟା ସଜୋଷସା ।

ଇନ୍ଦ୍ରଃ ସୁତ୍ରାମା ବୃତ୍ରହା ଜୁଷନ୍ତାଃ ସୋମ୍ୟଂ ମଧୁ ॥ ୯୦ ॥

ଋଷି, ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ବିବରଣୀ

॥ ଋଷିଃ ॥

୧, ୩-୨୦ - ଅଶ୍ୱିନୌ, ସରସ୍ୱତୀଃ, ଇନ୍ଦ୍ରଃ । ୨ - ଶୁନଃଶେପଃ । ୨୧-୨୩ - ପ୍ରସ୍ନଶ୍ଚ ।
୨୪-୨୮ - ଆଶ୍ୱତରାଶ୍ଚିଃ । ୨୯, ୫୩ - ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଃ । ୩୦-୩୧ - ନୃମେଧ-ପୁରୁଷମେଧ ।
୩୨, ୩୪-୩୫ - କୌଣ୍ଡିନ୍ୟ ନାରାୟଣଃ । ୩୩ - କାକ୍ଷିବତ ସୁକୀର୍ତ୍ତିଃ । ୩୬-୪୭ - ଆଙ୍ଗିରସଃ
। ୪୭-୪୯ - ବାମଦେବଃ । ୫୦-୫୨ - ଗର୍ଗଃ । ୫୪ - ବସିଷ୍ଠଃ । ୫୫-୮୦ - ବିଦର୍ଭିଃ ।
୮୧-୮୩ - ଗୃସ୍ମମଦଃ । ୮୪-୯୦ - ମଧୁଚ୍ଛନ୍ଦାଃ ॥

॥ ଦେବତା ॥

୧ - ଆସନ୍ନୀ, କୃଣାଜିନମ୍ । ୨ - ବରୁଣଃ, ରୁକ୍ଷଃ । ୩ - ସବିତା, ଲିଂଗୋକ୍ତଃ । ୪ - ପ୍ରଜାପତିଃ
। ୫-୯ - ଇନ୍ଦ୍ରଃ, ଶରୀର-ଅବୟବ । ୧୦, ୧୨ - ବିଶ୍ୱେଦେବାଃ । ୧୧ - ଦେବାଃ ।
୧୩, ୧୭ - ଲିଂଗୋକ୍ତଃ । ୧୪, ୨୨, ୨୪-୨୬, ୨୮-୨୯ - ଅଗ୍ନିଃ । ୧୫ - ବାୟୁଃ ।
୧୬, ୨୧, ୨୭ - ସୂର୍ଯ୍ୟଃ । ୧୮-୨୦ - ଆପଃ । ୨୩ - ସମିତ୍, ଅଗ୍ନିଃ, ବୈଶ୍ୱାନରଃ ।
୨୮ - ସୂର୍ଯ୍ୟ-ଇନ୍ଦ୍ର । ୨୯-୩୧, ୪୭-୫୪, ୮୭-୮୯ - ଇନ୍ଦ୍ରଃ । ୩୨ - ଆତ୍ମାଃ । ୩୩ - ସୋମଃ,
ପ୍ରଜାପତିଃ । ୩୪-୩୫ - ଲିଂଗୋକ୍ତଃ, ଗ୍ରହାଃ । ୩୬ - ଇଧ୍ମଃ । ୩୭ - ତନୁନପାତ୍, ନରାଶଂସଃ

| ୩୮ - ଇତ | ୩୯ - ବର୍ହିଃ | ୪୦ - ଦ୍ଵାର | ୪୧ - ଉଷାସାନକ୍ରାଃ | ୪୨ - ଦିବ୍ୟ ହୋତାଗଣ
| ୪୩ - ଦେବୀଃ | ୪୪ - ତୃଷ୍ଣା | ୪୫ - ବନସ୍ପତିଃ | ୪୬ - ସ୍ଵହାକୃତିଃ |
୫୫-୬୯, ୭୩-୭୭, ୮୦, ୯୦ - ଅଶ୍ଵିନୌ-ସରସ୍ଵତୀ-ଇନ୍ଦ୍ର | ୭୦-୭୨ - ଇନ୍ଦ୍ରଃ, ସବିତା, ବରୁଣଃ
| ୮୧-୮୩ - ଅଶ୍ଵିନୌ | ୮୪ -୮୬ - ସରସ୍ଵତୀଃ ||

|| ଛନ୍ଦ ||

୧ - ଦ୍ଵିପଦା ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ | ୨, ୨୮ - ଭୃଗିକ୍ ଉଷ୍ଠିକ୍ | ୩ - ନିଚୂତ୍ ଅତିଧୃତି |
୪ - ନିଚୂତ୍ ଆର୍ଷୀ ଗାୟତ୍ରୀ | ୫, ୬, ୧୩, ୨୫, ୩୪, ୫୫, ୫୬, ୫୭-୫୯, ୬୮, ୭୦-୭୨,
୭୫ - ଅନୁଷ୍ଠୁପ୍ | ୭, ୮୩, ୮୫, ୮୭ - ନିଚୂତ୍ ଗାୟତ୍ରୀ | ୮, ୧୪-୧୬, ୨୪, ୨୬, ୪୮, ୬୬,
୬୯, ୭୩-୭୪, ୯୦ - ନିଚୂତ୍ ଅନୁଷ୍ଠୁପ୍ | ୯ - ନିଚୂତ୍ ଜଗତୀ | ୧୦ - ସ୍ଵରାଟ୍ ଶକ୍ଵରୀ |
୧୧, ୨୨, ୩୨, ୪୯ - ପଂକ୍ତି | ୧୨ - ନିଚୂତ୍ ପ୍ରକୃତି | ୧୭, ୪୦ - ଭୃଗିକ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ |
୧୮ - ଭୃଗିକ୍ ଅତ୍ୟଷ୍ଠି | ୧୯ - ନିଚୂତ୍ ଅତିଜଗତୀ | ୨୦, ୨୭ - ଭୃଗିକ୍ ଅନୁଷ୍ଠୁପ୍ |
୨୧, ୨୭, ୫୬, ୬୬, ୮୦ - ବିରାଟ୍ ଅନୁଷ୍ଠୁପ୍ | ୨୩ - ସ୍ଵରାଟ୍ ଅତିଶକ୍ଵରୀ |
୨୯, ୩୧, ୮୪, ୮୬, ୮୮-୮୯ - ଗାୟତ୍ରୀ | ୩୦ - ବୃହତୀ | ୩୩, ୫୦ - ବିରାଟ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ |
୩୫ - ନିଚୂତ୍ ଉପରିଷ୍ଠାତ୍ ବୃହତୀ | ୩୬-୩୮, ୪୧-୪୩, ୪୫-୪୭ - ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ |
୩୯, ୪୪, ୪୮ - ନିଚୂତ୍ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ | ୪୬, ୫୧-୫୨, ୫୪, ୬୭, ୭୯ - ଭୃଗିକ୍ ପଂକ୍ତି |
୫୩ - ନିଚୂତ୍ ବୃହତୀ | ୬୮ - ଜଗତୀ | ୮୧ - ଆର୍ଷୀ ଉଷ୍ଠିକ୍ | ୮୨ - ବିରାଟ୍ ଗାୟତ୍ରୀ ||

|| ଇତି ବିଂଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ସମାପ୍ତଃ ||

